

מדרש
אוריה
אור התורה במרכז

חזון הצמחונות והשלום שיעור חמישי

1 "להכשיר את הרושם של התוצאה המוסרית באחרית הימים, להשאיר חלונות שבעדם תחדור האורה של הערת השכל השלמה הבאה אחרי הערת התורה, הנה באו המצות בסדר אכילת בשר "ושמתי כדכד שמשותיך ושעריךך לאבני אקדה וכל גבולך לאבני חפץ וכל בניך למודי ד' ורב שלום בניך בצדקה תכונני רחקי מעושק כי לא תיראי" (ישעיה נד), אל תיראי פן הריחוק הנעלה מעושק, ולא דוקא מעושק אדם כ"א גם מעושק כל יצור כל חי, יסבב לך רפיון מוסר ירידה ונפילה, כמו שהיה קודם ההכשר הנאה והעליון המובטח "וממתה אל תיראי" ממורך לב, מחלישות נפש, שמסבבת הגברת מדת המוסר יותר ממה שראוי לפי חוזק כהות הנפש של מקבל ההדרכה "כי לא תקרב אליך".

בכלל לא הותרו (באכילה) כ"א בעה"ח שברובם שמורים הם על שולחן האדם. ואותם הקרובים לטבעם, שהם עכ"פ יותר נאותים שלא לקלקל טבעו של אדם להדמות לדורסים, כמפורסם כבר לראשונים (רבנו בחיי ויקרא יא) וכבר ביארו כן הזקנים לתלמי, לעדות יוסיפון. אמנם דוקא בהם מצד קרבתם השכונית, עלולה ביותר הרגשת החמלה להתנער מטבעה השלם, הבנויה לה ע"פ הכמרת רחמים של שעה, בזמן שאין תנאי החיים הכלליים המוסריים והחומריים מסכימים לזה. הכמרת רחמים כזאת היא באמת רק רפיון ומורך לב, "ממתה" לבדה. אמנם במלאת שאיפת הצדק וכל תנאי החיים יתאימו למדת המוסר השלמה, אז איננה רחמים כ"א גזרה, לא צדקה של ויתור, כ"א משפט ודין גמור, גזירה וחק איתן "וכל העושה מדותיו של הקב"ה רחמים משתקין אותו, שאינן אלא גזרות" (ברכות לג) ומשפטי צדק שיתגלו בכל שלמותן בבא עתן, דוקא מצד הדרכתה של תורה הנתונה בשקול דעתו של אל דעות.

כיסוי דם החיה והעוף היא כמו מחאה אלהית, לעומת ההיתר התלוי ביסודו במצב הנפש המקולקלת של האדם "כי יצר לב האדם רע מנעוריו" (בראשית ח) ונפשו זאת אומרת אוכלת בשר כי תאוה לאכל בשר, וגם אוכלת בשר בכל אוות נפשה, באין שום רעיון של התנגדות פנימית, מצד רגש הטוב והצדק, אמרה תורה: כסה הדם, הסתר בושתיך ורפיון מוסריותך, אע"פ שלא הגיע האדם עדיין למדרגתו הראויה לו, לתן למוסר נשגב כזה מהלכים בחיים המעשיים בפועל, ולא בא עדנה עד גבול החסידות של ההערה השכלית הזאת, להשכיל ולחוש יפה שאין ראוי לטול חייה של כל נפש חיה ומרגשת מפני צרכו ותאוהו. אמנם הפעולות האלהיות, המצות, תעשינה דרכן לעשות את ההכנה המוסרית שתוכל לצאת אל הפועל בבא עתה, ע"כ השחיטה עצמה צריכה להתקדש כתכונה מיוחדת דוקא "כאשר ציויתך" (דברים יב) במיעוט צערו של החי, למען השריש עי"ז בלבו של אדם, כי הוא נגש לא להיות לו עסק עם דבר של הפקר, שאין בו אלא תנועה אבטומטית, כ"א גם בריה חיה ומרגשת, שצריך להתחשב עם חושיה, ואפילו עם רגשי לבה, עם רגש חיי המשפחה שלה וחמלתה על צאצאיה, באיסור אותו ואת בנו, מחוסר זמן ושילוח הקן.

וזה החשבון בעצמו כשהוא יונק מהקדושה האלהית של "כאשר ציויתך", יביא את פרוי להערת השכל הכללית, לזמן הנועד לה. גם זה הוא בפלס ומאזני משפט, נפלא מאד, כי הבהמה שעכ"פ היא מתפרנסת מיד בעליה, אין האדם עדיין ראוי אפילו להתחיל בה כח של הכרת צל של בוששה, בשחטו אותה, תחת אשר יפרנסנה וידאג לצרכיה, ואלו היה הכיסוי נוהג גם בבהמה, כבר היתה ההתעוררות של הגירוי המוסרי יותר מן המדה הראויה המכוננת במשקל אלהי לפי ערכם של מספר הדפיקות שצריכה כל פעולה לדפוק על דלתי הלב האנושי הסגור עד שיפתח; "אני ישנה ולבי ער, קול דודי דופק: פתחי לי אחותי, רעיתי, יונתי, תמתי" (שיר השירים ה) וזאת משוערת היא יפה בדעתו של אל דעות יוצר רוח האדם בקרבו. די לנו באיסור דם החמור, המעורר עכ"פ שאין שפיכת דמים מדה מוסרית הוגנת לאדם, אם היתה הבושה מתחלת להרשם בשחיטת הבהמות הבייתיות, היתה פועלת פעולה נגדית, להתרגל לעבור על הרגש של המוסר הפנימי, יותר ממה שהיתה יכולה לפעול על המניעה הגבוהה באחרית הימים.

גבולי ההתעלות, פרטיהם, זמניהם, אופני פעולתם, אין אנו יודעים ולא נוכל לדעת, אין לנו תוצאות רשמיות פרטיות על אלה, ע"כ הנם מהנסתרות לד' אלהינו, אבל בכלל ידענו, ונוכל להשכיל, כי מעלות מעלות יש, שאין ההתעלות האחרונה - אם נוכל לאמר מלה זאת - באה בקץ ערכה בבת אחת, וכבר רמזו חכמים ז"ל בכינור של שבעה נימין (ערכין יג:), של שמנה, של עשר לעתיד לבוא, וציירו חכמי הקבלה לכל אלף שנים מעלה יתרה וקרובה מתגברת, ולכל שבעת אלפים צעד יותר מורגש: עולם, תקופה, שמיטה, וכן להלן יובלות וכו'.

ולענייננו נשכיל, שאם יעלה האדם במעלה זו תחלה להשכיל ולהכיר מצד מעלת שלמות החסידות מחוזק הרושם של הערת השכל המלאה, כי החי שאיננו סמוך על שולחנו, שאין מזונותיו עליו, רק הוא התנפל עליו ויצודדו "ציד חיה או עוף אשר יאכלי" (ויקרא יז) שעוול הוא לטול את חייו לצרכו, ושראוי להתבושש מפני השפלות המוסרית הזאת, שהשפל כ"כ האדם עד שמדה אכזריה זאת היא ראויה לו להנהגה מעשית, לא פחות ממה שהוא מתבושש מכל שפלות טבעית שבו, עוד לא יגיע בזה גם להרגשה המוסרית היותר עליונה מזה הרבה, לפרנס גם את החי הסמוך על שולחנו, הבהמה הביתית, ולפי המדה הכללית גם לעת זקנתה כשלא תוכל עוד לעבוד את עבודתו, מפני ההכרה המוסרית הנובעת מהכרת דרכי ד' המלאות צדק ואמת, עד שאפילו לעזוב לנפשו את החי שעבד את עבודתו שנים רבות והורגל כבר בחיים ביתיים, ג"כ יורגש כמעט בהערה השכלית הרוממה הצומחת מגזע הערת התורה האלהית, ע"כ לא יתכן להיות שוה הרושם של זביחת חיה ועוף, שברובם הם ניצודים, לזביחת

